

EL SECRET MÈDIC EN LA INTERRUPCIÓ CRIMINAL DE LA GESTACIÓ

pel Dr. JOSEP BLANC BENET, Graduat de Doctor en Medicina

El gastament criminal! Heu's aquí una transgressió de les més greus en l'ordre moral, en el biològic i en el social, que, segons el malaguanyat Dr. FARGAS, *es fa tots* els dies en la nostra capital regional, a Barcelona.

En altre treball en que tractarem de mesurar l'extensió les causes de aquesta calamitat (1), la vàrem qualificar de *plaga social*, tan més greu en quant ve a raure sobre una regió ja molt flagel·lada per l'altra plaga del neo-maltusianisme, ambdues enemigues de la raça.

Aqueix delictes de fet no és perseguit pels tribunals de justícia. Això ho reconeixen alhora metges i juriconsults. El cas és, però, que d'aital falta de persecució se'n tiren els uns als altres la culpa.

Acusa el metge al magistrat perquè no persegueix, i aquest responsteja dient que el metge que ha pogut comprovar l'existència de pràctiques avortives en una fembra és qui pot il·lustrar a la justícia.

Pel que toca al metge, la qüestió gairebé es redueix al concepte que es tingui de l'anomenat *secret professional*, qüestió mèdic-moral.

El secret mèdic en el fons no es distingeix del secret que tota persona està obligada a guardar, quan existeix contracte especial que obliga a guardar-lo, anc que aital contracte no sigui *palès* sinó *implícit*; i tothora, àdhuc no existint cap contracte

(1) *La lucha contra el aborto criminal*, sèrie d'articles en la revista barcelonina *Las Ciencias médicas*, de 1918.

quan la naturalesa de la cosa exigeix l'ocultació, existeix el deure de guardar reserva, doncs la revelació pot ocasionar qualque tort o detriment. (1)

La discreció que obliga al metge és, doncs, la mateixa que obliga a tota persona; lo que hi ha és que el metge, per sa professió, es troba sovint en situació de conèixer un bon nombre de misèries de la pobre humanitat, i per tal convé tingui més arrelada l'habitud de la discreció i més clar i net el coneixement de l'assumpte. Per dissort no sol ser això lo més corrent

El vell HIPÓCRATES fou qui donà la norma de la discreció mèdica: «Ço que per ventura en l'exercici de la professió, i fins fora d'eixa, veuré o sentiré de la vida de les persones, si no deu alguna vegada revelar-se, callaré, considerant-ho com a secret». Són paraules del JURAMENT de HIPÓCRATES, que han repetit durant molts segles els neòfits en pendre el grau que els autoritzava per a exercir la Medicina.

«Fixem-nos en les paraules: Ço que no degui ésser revelat, callaré». Es a dir: «Callaré, mentre no degui declarar-ho al jutge.»

La confusió que dessús d'això s'és produïda fora mida per cert, és deguda a que molts, considerant tan sols el deure de *callar*, obliden el de *declarar*.

¿Per ventura serà el mateix metge qui podrà fixar les ocasions en què, tractant-se de l'interès públic, deurà *callar* o deurà *declarar*? Es evident que no. No ha rebut per cap cantó la facultat de definir els casos en què *lo vist o oït deurà declarar-se*.

Tal és el sentit tradicional, tal és ademés el sentit de LETAMENDI en el *Comentari al jurament hipocràtic*: «En relació als interessos privats, escriu, està l'interès públic, estant a càrrec de l'Estat el definir quals siguin els casos en que ço vist o oït deurà revelar-se (2).»

Ben cert que l'Estat, els estats, no sempre ni en totes parts han definit aquests casos amb tota claretat, amb tot lo tradicional ha sigut sempre la subordinació de l'interès privat al de la comunitat.

En apoi d'aquesta nostra opinió, podem retreure els antics autors de Medicina legal.

PAULUS ZACCHIA, qui morí en 1659, diu que en casos judi-

(1) Sobre això deu consultar-se l'article que sense firma a publicà el Dr. FRANCISCO MASSANA, en *El Criterio católico en las Ciencias Médicas* de Novembre 1899.

(2) LETAMENDI, *Curso de Clínica general*, pàg. 72 i 708.

cials «*deu el metge absolutament descobrir la veritat* (1)». I per això asseverar s'ampara de dos autors més antics encara: l'italià *Sylvaticus*, en sa obra *De Medico* i el tudesc CORONCHI, ambdós de la *xvii*^a centúria.

Aquesta doctrina de tots els temps és la que va servir de fonament als legisladors dels codis moderns.

El *Codi penal* francès, que data de 1810, en son article 378 ordena: «Els metges cirurgians i demés oficials de sanitat, així com els farmacèutics, llevadores i demés persones dipositàries per estat o professió dels secrets que els han confiat, si revelen aquests secrets, *fora dels casos en què la llei els obliga a denunciar-los*, seran punits amb presó d'un any a setze mesos i multa de 100 a 500 francs.» L'interès públic resulta aquí perfectament salvaguardat amb l'incís que havem subrallat. D'incumbència de l'Estat és fixar els casos a què s'aludeix; i com de fet, el Codi francès d'instrucció criminal els fixa palesament en son article 80 (2).

A Espanya no hi ha hagut tractadista de moral mèdica que no reconegui estar el metge obligat, sempre que ho exigeixi l'interès públic a declarar davant el jutge, així D. FÉLIX JANER, puix que s'ampara del *jurament d'Hipòcrates* (3) i semblantment LETAMENDI en els comentaris abans citats al mateix *Jurament*. De més a més la llei espanyola és en això categòrica:

«Los que por razón de sus cargos, profesiones u oficios tuvieren noticia de algun delito público, están obligados a denunciarlo inmediatamente al Ministerio Fiscal, al Tribunal competente, al Juez de instrucción, y en su defecto, al municipal o al funcionario de policía más próximo al sitio, si se trata de un delito fragante.

»Los que no cumpliesen esta obligación incurrirán en la multa señalada en el art. 259 que se impondrá disciplinariamente.

»Si la omisión en tal parte fuese de un profesor en Medi-

(1) PAULI ZACCHIAE, *Quaest. Medico Legales*. Venetiis. 1771, lib. VI, tit. I, quaest. III n.º 9. (Tomus II, pàg. 5).

(2) VEGI'S HEMAR, *Le Secret médical* (*Bull. de la Soc. de Méd. Leg.*, t. I, pàg. 179 i seg. I i *Annales d'Hygiène* de 1869, t. XXXI, pàg. 187.)

(3) Qui llegeixi superficialment a JANER. *Elementos de Moral mèdica*, Barcelona, 1831, pàg. 144, creurà tal volta que sols es preocupa de l'obligació de *callar*; nosaltres en veure que cita integralment, en llatí, el paràgraf del *jurament d'HIPÒCRATES*, creiem deure incloure'l en l'escola tradieional.

cina, Cirurgia o Farmacia, y el delito de los comprendidos en el título del Código penal que trata de los cometidos contra las personas o por suposición de parto o por muerte de niño abandonado, la multa no podrá bajar de 25 pesetas.» (Llei vigent de *Enjudiciament criminal*, art. 262).

Encara hi ha el *Codi penal* espanyol que en son art. 599 diu: «Serán castigados con las penas de 5 a 50 pesetas de multa o reprensión: 1.º Los facultativos que, notando en una persona a quien asistieren, o en un cadáver, señales de envenenamiento o de otro delito, no dieren parte a la autoridad inmediatamente siempre que por las circunstancias no incurriere en responsabilidad mayor.»

Si comparem la llei espanyola amb la francesa abans transcrita hom s'adona tot seguit de la gran diferència que hi ha entre ambdues. En la francesa s'estatueix clarament el deure de *callar*, sembla accessori el de declarar. L'espanyola para esment tan sols en el *declarar*; no té cap article, aplicable al metge, en que es puneixi la revelació de secrets (1).

En aquest moment, però, no ens capfiquen aquestes diferències, la única cosa que desitjàvem sostenir era que la llei, tan a França com a Espanya aferma la doctrina tradicional de què l'interès privat ha d'ésser subordinat a l'interès de la comunitat

Arabé; à conseqüència de certes doctrines individualistes en extrem, dels enciclopedistes del segle XVIII, va fer estralls antre els metges l'estirabot del no intervencionisme de l'Estat; fins al punt que l'individualisme s'ha confós gairebé amb el que en podríem dir el *comodisme*; aquell que es resum en aquella frase: «A mi que no em vinguin amb històries.» (2)

Ha sigut precis, per a despertar una certa reacció contra aqueix mal, que un flagell molt greu, la plaga del gastament criminal, vingués a gastar la població del país veí i del nostre. Són ja molts els metges que s'atreveixen a opinar que ha arribat la hora d'abandonar tan còmoda posició com havien adoptat, i que deuen proporcionar-se al jutge elements de prova de què aquest no pot prescindir (3).

(1) Aquestes divergències entre ambdós codis, ja les posàrem de manifest en nostres articles en *El Criterio católico en las Ciencias Médicas* de Juliol i Agost de 1909.

(2) A Espanya el representant d'aquesta tendència fou el mèdic-legista D. PERE MATA en sa *Medicina Legal*, ara tan antiquada.

(3) Podríem citar aquí als Drs. LANNELONGUE, professor de Patologia externa de la Facultat de Med. de París, el Dr. CAZENÈVE de l'Acadèmia de Medicina de París, i el doctor LEPAGE. (Vegi's les revistes *Pro Infantia* de Març 1913, p. 245, *La Presse médicale* de 27 Sept. de 1917 i *Bulleti med.* n.º 22 de 1917.

Ara bé: d'una pobra dona, a la vegada víctima i complis d'un avortament criminal, quan acut al metge per a salvar la seva vida, el metge mateix es convertirà en son acusador? Ningú proposa aital vilesa. A qui es desitja atacar és a l'avortista de professió.

Aquí s'ha de tenir present aquella doctrina moral segons la qual, per a *esquivar* un dany privat es pot revelar un secret, i amb molt major motiu si es tracta de fugir d'un dany públic. Cal, però, afegir, que segons indica la mateixa paraula *esquivar*, el dany ha d'ésser temut com a futur, doncs si el dany ja ha sigut causat no hi ha dret a revelar (1).

Lo que convé, doncs, és trobar la manera d'orientar a la justícia per a que pugui perseguir a l'avortista, sens moure a la pobre dona, prou castigada mantes vegades amb les funestes conseqüències del delict.

El Dr. CAZENEUVE va obtenir que l'Acadèmia de Medicina de Paris prengués l'acord de demanar que es fes obligatori per a tots els metges francesos i per a les llevadores la declaració dels nascuts morts així com dels embrions, de la pròpia manera com ja ho és en el departament del Sena (2).

A Espanya manquen disposicions precises i categòriques que obliguin al metge i a la llevadora a la declaració de tot avortament (3), sense que sigui precís dir el carrer i el número de la casa on s'ha produït, és a dir que estem freturosos de quelcom semblant a ço que es fa a França, departament del Sena; doncs la disposició actual obligant a dir el nom de la mare, és causa de que no es declari cap gastament en mare soltera, i molt pocs en les casades (4).

(1) Vegi's GURY-FERRERES: *Compendium theologiae moralis*, tom. I, n.º 470 (Edició de 1904, p. 346).

(2) Vegi's *La Presse Médicale* de 23 Sep. 1917.

(3) Per Real ordre de 30 de Gener de 1871 es disposà «Primer. Que no és necessària dels aborts. Segon. Que per a complir amb lo disposat en l'art. 75 de la llei del Registre Civil, deurà presentar-se al Jutjat municipal corresponent, certificació facultativa en què consti l'hora de l'avort; de quin temps poc més o menys; son sexe, si es pot designar, i el nom, cognom i domicili de la dona que hagi avortat, i de son marit, si és casada, en vista de quina certificació, que s'arxivarà en un lligall o *dossier* titulat d'avortaments, serà expedida la convingent autorització per a que pugui donar-se-li soterrament.» Això hem pres d'una nota que el Dr. SAFORCADA posà a sa traducció del *Manual de Medicina Legal* del Dr. CH. VIBERT, pàg. 750.

(4) El quefe d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona, Sr. Escudé Bartolí, en son opuscle sobre *La natalitat de Barcelona* (1901) deia: «La xifra dels nascuts morts mereix poca confiança... Respecte dels gastament, com sigui que no s'inscriuen en els Registres civils, i si tan sols hi ha en els Jutjats un *dossier* amb anotacions dels citats fets deuen encara merèixer menys confiança...».

La *Sociedad Ginecológica* de Madrid, i amb ella els Drs. CERCEDO i OTAOLA han reclamat, segons apar, la necessitat de que sigui posat en coneixement del jutge tot gastament assistit, i la verificació i registre de les defuncions intra-claustrals (1). No coneixent nosaltres la fórmula de la declaració que proposen els susdits especialistes, sols ens permetrem assegurar que cap eficiència obtindrà qualsevulga disposició que obligui a designar el carrer i el número de la casa de la muller que avorta, i en els pobles petits fins haurà de permetre's i passar per alt el nom del poble, que portaria indefectiblement al coneixement de la dona que avortà, doncs tot metge té obligació de rebutjar la violació que això suposaria d'un secret professional pertanyent a una malalta que a ell confià sa curació.

Suposem, però, que el jutge es troba ja sobre el rastre d'un avort criminal i interroga al metge de la dona en lo que toca al fet concret del delictes damunt d'ella comès. Respondrà el metge? Si la dona no ha revelat ja anteriorment, res podrà dir el metge davant del jutge, segons la doctrina moral exposada per un moralista de tothom respectat. «Pots respondre, diu aqueix autor, que no sabs res, és a dir que pugui ésser revelat; doncs el jutge no té facultat d'anul·lar un dret natural, per el qual ha d'ésser guardat el secret encomanat, a no ésser que la cosa sigui coneguda per altra via o existeixi causa justa per a revelar-la (2).

La situació doncs del metge envers el jutge canviarà del tot si la dona ha revelat ja el delictes en ella comès. Es clar que tampoc podrà aleshores dir cosa de la qual se'n dedueixi responsabilitat per a la dona, però deurà revelar tot quant es refereixi a l'avortista, a qui tant convé castigar, puix envers aquest no té el metge cap obligació de guardar secret.

Ara si el metge interrogat no és metge de la dona sinó metge forense, manifest és que no té secret algun encomanat per la dona, i així pot, i no sols pot sinó que deu, al nostre parer, descobrir a la justícia tot rastre o petja de crim que hagi trobat en aquella persona que li han ordenat examinar.

(1) Tal ens assegura el Dr. J. CANSECO en un article de *El Siglo Médico* de 29 de Dec. 1917, intitulat *Aborto criminal*.

(2) El text copiat es de S. LIGORI que diu textualment en son original llatí: «*et potes respondere te nihil scire, scilicet, ad revelandum; quia iudex nequit abrogare jus naturae, ex quo servandum est secretum commissum nisi ex alia via res sit jam cognita, aut sit justa causa illam revelandi.*»

CONCLUSIONS

1.ª De la no persecució del delictes de gastament criminal, toca alguna responsabilitat al metge, que pot il·lustrar a la justícia i no ho fa.

2.ª La qüestió en aquest cas, per al metge, es redueix a la del secret professional.

3.ª El secret mèdic no es distingeix del que tota persona està obligada a guardar, quant s'hi ha compromès palesa o implícitament, i, àdhuc sens contracte previ, quan la revelació pot causar algun dany.

4.ª En el *Jurament d'HIPÒCRATES*, es donà la norma de la discreció mèdica; el deure de *callar* i el deure en certs casos de declarar.

5.ª No és el metge sinó l'Estat el qui té facultat per a fixar els casos en què el deure de declarar ha de prevaler sobre el deure de callar, doncs es redueix en els casos d'interès públic, no privat.

6.ª En l'assumpte del secret professional, la doctrina que ens ha transmès la tradició, és la que estableix la subordinació de l'interès privat al de la comunitat; aquesta doctrina és la que ha servit de fonament als legisladors dels codis moderns.

7.ª Molts metges han oblidat el sentit tradicional, influïts en excés per certes doctrines individualistes dels autors de l'Enciclopèdia al segle XVIII.

8.ª El flagell de l'avortament criminal ha vingut a produir certa reacció contra aquest individualisme excessiu de certs metges, que no volen se'ls vingui a enujar amb declaracions.

9.ª Amb tot i això, ningú proposa de cometre la vilesa de acusar a la dona que s'ha fet avortar; la intenció és trobar un mitjà d'atacar a l'avortista.

10. Manquen a Espanya disposicions precises i categòriques que obliguin al metge i a la llevadora a la declaració de tot avortament, sense tenir de dir el carrer i el número de la casa de la dona, ni el nom d'aquesta. A França això es permet.

11. En els pobles de veïnat reduït, fins ha d'ésser lícit ometre el nom del poble, fent constar sols el districte judicial, i podent-se presentar la declaració, no en el jutjat del poble petit, sinó en la ciutat capital de districte.

12. El metge de la dona, cridat pel jutge per a declarar

tocant a un cas de suposat avort criminal, res pot dir, si la dona no ha declarat abans.

13. Si la dona ha declarat haver-se comès en ella un fet d'avortament provocat, el metge que l'assistí deurà declarar, sols però lo que no pugui perjudicar a la dona, encara que perjudiqui a l'avortista, amb qui no es troba lligat per cap contracte, i

14. Si el metge cridat a declarar no és el metge de la dona, deurà declarar tot quant hagi trobat que suposi petja o rastre de crim comès en aquella persona que se li ha ordenat examinar.

Seguint aquestes normes, creiem que no es veurien els jutges privats de perseguir els fets d'avort criminal.

Discussió: Dr. Tous Biaggi.

El concepte del secret mèdic és el que ha exposat el doctor Blanc; és el secret que ha de guardar tota persona, de callar ço que hagi arribat a son coneixement que pugui ser un perjudici per altra persona, a no ser que l'autoritat l'obligui. Per lo tant, quan hi ha un acte delictiu si l'autoritat n'imposa el deure de donar-ne part, el metge deu fer-ho. Certament no ha de delatar a la dona, però tingui's entès que al delatar l'avortista, delatarà implícitament a la dona, perquè el jutge forçosament arribarà a esbrinar qui és la mare. Es a dir que la diferència entre delatar a l'avortista i delatar a la mare no és tan grossa en la pràctica, com sembla. Per altra part, sense voler condemnar a ningú bé pot dir-se que en l'avort criminal la dona no deixarà de caure baix la llei, perquè al fi és ella qui va a buscar a l'avortista.

Rectificació: Dr. Blanc i Benet.

Contesta al Dr. Tous que no és de parer que el metge declari cap avortament criminal mentre la dona no hagi declarat, però el que convé obtenir és, una llei que obligui a declarar tot gastament ometent el carrer i el número i fins el poble, si és petit, i així es lograrà que el jutge s'orienti cap als pobles o districtes on hi hagi més avortaments i vulgui conèixer la causa dels mateixos.